

คำเรียกชื่อของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*

วรรณวนัช อรุณฤกษ์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Email: wanwanataroonroek@gmail.com

รับบทความ 23 กันยายน 2563 แก้ไขบทความ 12 มีนาคม 2564 ตอรับ 15 มีนาคม 2564

ออนไลน์ 1 กรกฎาคม 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจำนวนคำเรียกชื่อพื้นฐาน และวิวัฒนาการคำเรียกชื่อพื้นฐาน รวมถึงวิธีสร้างคำเรียกชื่อไม่พื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1991) และแนวคิดเรื่องการสร้างคำในภาษาไทยและภาษาไทยใหญ่ในการวิเคราะห์ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาชาวไทยใหญ่ที่มีอายุ 50 - 60 ปี จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า คำเรียกชื่อพื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่มี 11 คำ ได้แก่ ชาว /kha:w¹/ หล้า /lam¹/ (คำ) แผลง /ɛ:ŋ¹/ (แดง) เขว /khe:w¹/ (เขียว) เหลิง /lɔ:ŋ¹/ (เหลียง) ส่อม /sɔm²/ (blue) น้ำถาน /nam⁵ tha:n¹/ (น้ำตาล) โมง /mo:ŋ⁵/ (ม่วง) ช่อง /khɔŋ²/ (ชมพู) ส้ม /sɔm⁵/ และ เต้า /taw⁴/ (เทา) และมีวิวัฒนาการอยู่ในระยะที่ 7 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของเบอร์ลินและเคย์ ส่วนวิธีการสร้างคำเรียกชื่อไม่พื้นฐานมี 4 วิธี ได้แก่ 1) การใช้คำเรียกชื่อเฉพาะ 2) การนำคำเรียกชื่อ 2 คำมาผสมกัน 3) การนำคำเรียกชื่อมาผสมกับคำขยาย และ 4) การใช้คำเรียกชื่อของเฉพาะเป็นคำเรียกชื่อ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบวิธีการใช้คำเรียกชื่อของเฉพาะเป็นคำเรียกชื่อมากที่สุด เนื่องจากชาวไทยใหญ่ได้รับอิทธิพลและสิ่งใหม่ ๆ จากสังคมเมืองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงยังมีวิถีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติมาก จึงได้นำเอาคำเรียกชื่อของเฉพาะมาใช้เป็นคำเรียกชื่อเป็นจำนวนมาก

คำสำคัญ คำเรียกชื่อพื้นฐาน คำเรียกชื่อไม่พื้นฐาน ภาษาไทยใหญ่

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “คำเรียกชื่อและการรับรู้ชื่อของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัย วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเภทงานวิจัยเดี่ยว ประจำปีงบประมาณ 2563

Color Terms of Shan Language Speakers in Ban Wiang Wai, Monpin Sub-District, Fang District, Chiangmai Province

Wanwanat Aroonroek

College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University

Email: wanwanataroonroek@gmail.com

Received 23 September 2020; revised 12 March 2021; accepted 15 March 2021;

online 1 July 2021

Abstract

This article aims to study the number of basic color terms and their evolution in Shan language speakers in Ban Wiang Wai, Monpin Sub-District, Fang District, Chiangmai Province according to the theory of Berlin and Kay (Berlin & Kay, 1991) and the theory of strategies for forming words in the Shan language. The data were collected from 20 Shan people whose ages ranged between 50-60. The result of this study indicated that the numbers of basic color terms in Shan comprised 11 words, namely /kha:w¹/ (white) /lam¹/ (black) /ɛ:ŋ¹/ (red) /khe:w¹/ (green) /lə:ŋ¹/ (yellow) /sɔm²/ (blue) /nam⁵tha:n¹/ (brown) /mo:ŋ⁵/ (purple) /khɔŋ²/ (pink) /som⁵/ (orange) and /taw⁴/ (grey). The evolution of basic color terms in the Shan language is at the 7th stage. It accords with the theory of Berlin and Kay. Regarding non-basic color terms, the Shan language has four strategies for forming non-basic color terms: by using specific color terms; combining color terms; combining color terms with modifying words; using the names of specific objects as color terms. This study found that the most used strategies for forming non-basic color terms in this sample group was “using names of the specific objects as color terms”. We argue that this is because Shan people are continually influenced by, and are accepting of, urban society, and also because they have a way of life which is close to nature.

Keywords: basic color terms, non-basic color terms, Shan language

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการแยกวัตถุต่าง ๆ โดยมนุษย์จะรับรู้สีด้วยประสาทสัมผัสทางตา จึงเป็นสิ่งที่เห็นได้ และแม้ว่ามนุษย์จะมองวัตถุชนิดเดียวกัน แต่อาจมีการใช้คำเรียกชื่อสีของวัตถุนั้นไม่เหมือนกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อม ภาษา และวัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลให้ในแต่ละภาษามีคำที่ใช้เรียกชื่อสีแตกต่างกัน ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2538, น. 1-2) ได้กล่าวว่า สีแต่ละสีที่มนุษย์มองเห็นจะมีคำเรียกที่แตกต่างกันไปตามการรับรู้ของชนชาติที่พูดภาษาเหล่านั้น คำเรียกสีจึงแสดงให้เห็นว่าแต่ละภาษาแยกประสบการณ์ต่างกัน ดังนั้นคำเรียกสีในภาษาใดภาษาหนึ่งจึงสามารถสะท้อนให้เห็นระบบการรับรู้ธรรมชาติที่แวดล้อมตัวผู้พูดภาษานั้น ๆ รวมถึงช่วยให้เข้าใจระบบความหมายของคำเรียกสีเอง และสามารถหยั่งรู้ไปถึงการมองโลกของผู้พูดภาษานั้น ๆ ด้วย

พื้นที่ทางภาคเหนือของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่ปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย เช่น ปกาเกอญอ ลีซอ ลาหู่ อาข่า ไทเขิน ไทใหญ่ เป็นต้น ซึ่งแต่ละกลุ่มจะแสดงเอกลักษณ์ทางด้านต่าง ๆ ออกมาให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ทั้งวัฒนธรรมด้านอาหาร การแต่งกาย ศิลปะการแสดง ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม รวมถึงการใช้ภาษา ซึ่งสามารถบ่งบอกความแตกต่างของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้

กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีความน่าสนใจคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ซึ่งแต่เดิมมีถิ่นฐานอยู่ในรัฐฉาน ประเทศพม่าและประเทศจีน ต่อมากลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ได้อพยพเข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย และกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยในจังหวัดเชียงใหม่จะพบชาวไทใหญ่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน เช่น อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่เมาะ และอำเภอฝาง (แก่นจันทร์ มะลิซอ, 2546, น. 2) พื้นที่หนึ่งในภาคเหนือที่มีการอพยพเข้ามาของชาวไทใหญ่เป็นจำนวนมากก็คือพื้นที่บริเวณบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทใหญ่เข้ามาตั้งรกรากเป็นจำนวนมาก และเมื่อชาวไทใหญ่อพยพเข้ามาในชุมชนบ้านเวียงหวาย เกิดการแต่งงาน มีลูกหลาน ทำให้ประชากรในชุมชนที่มีเชื้อสายไทใหญ่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (จรรยา พนาวงค์ และอุไรวรรณ แก้วคำมูล, 2546, น. 1) จึงทำให้ปัจจุบันพื้นที่นี้มีชาวไทใหญ่ตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยสูงอายุอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

ชาวไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมโดดเด่น มีลักษณะภาษาที่เป็นของตนเอง และคำเรียกสีของชาวไทใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวายเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากชาวไทใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวายยังใช้ชีวิตที่อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติจึงทำให้ชาวไทใหญ่มักจะนำธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้เป็นคำเรียกสี เช่น เขวใบไม้ (สีเขียวใบไม้) ก่ายอดโหม้ง (สีเขียวมะม่วง) นอกจากการนำสิ่งที่อยู่รอบตัวมาใช้เป็นคำเรียกสีแล้ว ชาวไทใหญ่มักนำคำขยายมา

ใช้ขยายคำเรียกสีเพื่อบอกความเข้มอ่อนของสีหรือเพื่อใช้แยกสีของวัตถุต่าง ๆ เช่น แผลงจ้ำงอ้าง (แดงเข้ม) เขวจ้าวจ้าว (เขียวเข้ม) เหลิงหนุ่ม (เหลืองอ่อน) จะเห็นได้ว่าคำเรียกสีของชาวไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จึงน่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะคำเรียกสีที่ชาวไทยใหญ่ใช้น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของชาวไทยใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสำคัญกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยปัจจุบัน

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิด 2 แนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1.1 แนวคิดเรื่องคำเรียกสี

เบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1991) ได้ศึกษาเรื่อง “Basic color terms: their universality and evolution” โดยศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานจาก 20 ภาษาในโลก และได้กำหนดคุณสมบัติของคำเรียกสีพื้นฐานไว้ ดังนี้

(1) คำเรียกสีพื้นฐานต้องเป็นศัพท์เดี่ยว (monolexemic) และไม่สามารถทำนายความหมายของคำได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำ

(2) คำเรียกสีพื้นฐานจะต้องไม่มีความหมายซ้อนหรือมีความหมายร่วมกับคำเรียกสีอื่น

(3) คำเรียกสีพื้นฐานต้องไม่เป็นคำที่จำกัดการใช้แคบ ๆ หรือใช้เฉพาะเรียกสีวัตถุหรือสิ่งของบางชนิดเท่านั้น

(4) คำเรียกสีพื้นฐานจะต้องเป็นคำที่ผู้บอกภาษาฝังใจ (psychologically salient) กล่าวคือ เป็นคำเรียกสีที่มีความโดดเด่น โดยผู้บอกภาษาจะพูดถึงคำนั้นก่อน และเป็นคำเรียกสีที่ผู้ใช้ภาษาใช้อย่างสม่ำเสมอ

(5) คำใดที่สงสัยว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐานหรือไม่นั้น ให้พิจารณาปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์ของคำเรียกสีนั้นว่ามีลักษณะเหมือนกับคำเรียกสีพื้นฐานอื่น ๆ หรือไม่

(6) คำเรียกสีใดที่เป็นชื่อเดียวกับวัตถุหรือสิ่งของให้สงสัยว่าไม่น่าจะเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน เช่น ในภาษาอังกฤษ คำว่า silver ไม่จัดว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

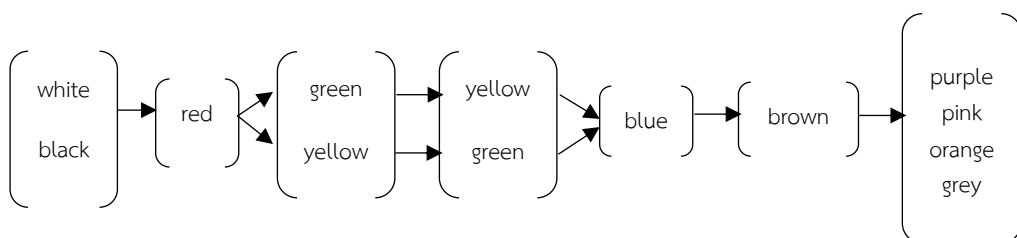
(7) คำเรียกสีที่เป็นคำยืมใหม่ไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

(8) คำเรียกสีที่มีโครงสร้างทางหน่วยคำซับซ้อน (morphological complexity) ซึ่งหากหน่วยคำที่สองมีน้ำหนักเทียบเท่ากับหน่วยคำแรกจะไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน เช่น คำว่า blue-green ซึ่งทั้งสองคำมีน้ำหนักเท่ากัน จึงไม่จัดว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

หลังจากกำหนดคำจำกัดความของคำเรียกสีพื้นฐานแล้ว เบอร์ลินและเคย์ได้เก็บข้อมูลคำเรียกสี 20 ภาษา โดยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาภาษาละ 1 คน และต่อมาได้ใช้แผ่นสีของบริษัท Munsell Color Collection ในการเก็บข้อมูลคำเรียกสี โดยนำไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาในเรื่องของประเภทสี ใจกลางสีของแต่ละประเภทสี อย่างไรก็ตามเบอร์ลินและเคย์พบว่าแต่ละภาษามีจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานและใจกลางสีไม่เท่ากัน และทุกภาษามีใจกลางสีที่ใกล้เคียงกัน 11 จุด ซึ่งตรงกับคำเรียกสีในภาษาอังกฤษ คือ white, black, red, yellow, green, blue, brown, purple, pink, orange, grey หลังจากนั้นเบอร์ลินและเคย์ได้นำเกณฑ์การตัดสินใจ คำเรียกสีพื้นฐานมาศึกษาคำเรียกสีในอีก 78 ภาษา และได้เสนอทฤษฎีวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานโดยแบ่งออกเป็น 7 ระยะ ดังนี้

ภาพที่ 1

แผนภาพแสดงวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์

- ระยะที่ 1 ทุกภาษาจะมีคำเรียกสี 2 คำ คือ white และ black
- ระยะที่ 2 หากภาษาใดมีคำเรียกสี 3 คำ คำเรียกสีคำที่ 3 คือ red
- ระยะที่ 3 หากภาษาใดมีคำเรียกสี 4 คำ คำเรียกสีคำที่ 4 คือ green หรือ yellow คำใดคำหนึ่ง ซึ่ง green และ yellow ในระยะนี้จะไม่ปรากฏร่วมกัน
- ระยะที่ 4 หากภาษาใดมีคำเรียกสี 5 คำ คำเรียกสีคำที่ 5 คือ green หรือ yellow
- ระยะที่ 5 หากภาษาใดมีคำเรียกสี 6 คำ คำเรียกสีคำที่ 6 คือ blue
- ระยะที่ 6 หากภาษาใดมีคำเรียกสี 7 คำ คำเรียกสีคำที่ 7 คือ brown
- ระยะที่ 7 หากภาษาใดมีคำเรียกสี 8 คำ หรือมากกว่านั้น คำเรียกสีในภาษานั้นจะมี purple, pink, orange, grey คำใดคำหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งคำก็ได้

นอกจากนี้เบอร์ลินและเคย์ยังเสนอแนวคิดว่าจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานมีความสัมพันธ์กับความซับซ้อนของแต่ละวัฒนธรรม กล่าวคือ หากกลุ่มชาติพันธุ์ใดมีวัฒนธรรมที่เรียบง่ายหรือมีวัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน กลุ่มชาติพันธุ์นั้นน่าจะมีความเรียกสีพื้นฐานจำนวนน้อย ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์ใดที่มีวัฒนธรรมที่ซับซ้อนหรือมีการสัมผัสกับเทคโนโลยีมากก็จะ

มีคำเรียกสีพื้นฐานเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมที่ซับซ้อน หรือมีการใช้เทคโนโลยีมากอาจมีข้อมูลในการสื่อสารมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมเรียบง่าย จึงมีการสร้างคำศัพท์ให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้สื่อสารกันได้เข้าใจมากขึ้น

2.1.2 แนวคิดเรื่องการสร้างคำ

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดเรื่องการสร้างคำในภาษาไทยและการสร้างคำในภาษาไทยใหญ่ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การสร้างคำที่พบได้ในภาษาทั่วไปจะมี 2 วิธี คือ 1) การประสมคำ ซึ่งเป็นการนำคำหรือหน่วยคำมารวมกันเป็นคำใหม่ ในภาษาไทยเรียกว่า คำประสม และ 2) การประสานคำ ซึ่งเป็นการสร้างคำขึ้นด้วยการรวมหน่วยคำเดิมซึ่งจะมีความหมายคงที่กับหน่วยฐานเข้าเป็นคำใหม่ เรียกว่าคำประสาน (วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ, 2553, น. 10-12) ซึ่งสอดคล้องกับ วินัย ภูระหงษ์ (2531, น. 70-85) ที่กล่าวถึงวิธีการประกอบคำในภาษาไทยที่เรียกว่าการรวมหน่วยคำ แบ่งเป็นการนำหน่วยคำไม่อิสระรวมกับหน่วยคำไม่อิสระหรือหน่วยคำอิสระ เรียกว่า คำผสม และการนำหน่วยคำอิสระรวมกับหน่วยคำอิสระ เรียกว่า คำผสม ซึ่งคำผสมจะแบ่งย่อยเป็น คำประสม และคำซ้อน รวมถึงยังมีวิธีการสร้างคำอีกชนิดหนึ่งคือการซ้ำหน่วยคำ ซึ่งเรียกว่า คำซ้ำ นอกจากนี้วิธีการสร้างคำในภาษาไทยยังสอดคล้องกับวิธีการสร้างคำในภาษาไทยใหญ่ กล่าวคือ ในภาษาไทยใหญ่จะมีวิธีการสร้างคำ 3 วิธี ได้แก่ วิธีซ้อนคำที่เป็นการนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาซ้อนกัน วิธีซ้ำคำเป็นการซ้ำคำเสียงเดียวกันสองครั้งเพื่อให้ความหมายเด่นชัดขึ้น และวิธีผสมคำที่ให้คำที่ต้องการใช้เป็นชื่อเป็นคำตัวตั้ง และหาคำอื่นเป็นคำผสมเพื่อขยายบอกรายละเอียดให้รู้ลักษณะของชื่อนั้น ๆ (บรรจบ พันธุเมธา, 2508, น. 6-9)

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้สีในภาษาใดภาษาหนึ่ง ซึ่งเป็นการศึกษาคำเรียกสีอย่างเฉพาะเจาะจงเพียงภาษาหนึ่งเท่านั้น เช่น การศึกษาเรื่อง “คำเรียกสีเงาะป่า (ซาไก)” ของธนานันท์ ตรงดี (2541) การศึกษาเรื่อง “คำเรียกสีในภาษาม้งขาว” ของณรงค์กร รอดทรัพย์ (2555) เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏการศึกษาคำเรียกสีในภาษาใดภาษาหนึ่ง หากแต่เป็นการเปรียบเทียบคำเรียกสีในแต่ละยุคสมัย เช่น การศึกษาเรื่อง “คำเรียกสีและมโนทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน” ของศุภมาส เองฉ้วน (2543) การศึกษาเรื่อง “คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์” ของธัญญากุลพรทิพย์พานิช (2557) การศึกษาเรื่อง “คำเรียกสีและมโนทัศน์เกี่ยวกับสีในภาษาล้านนา” ของศรารัฐ หล่อดี (2561) เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำเรียกสีและการรับรู้สีในเชิงเปรียบเทียบหลายภาษา เช่น ศตนันต์ เชื้อมหาวัน (2541) ได้ศึกษาเรื่อง “คำเรียกสีและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทย ลัวะ ม้ง และกะเหรี่ยงในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา” การศึกษาเรื่อง “การสร้างคำเรียกสีในภาษาไทยและภาษาลาว” ของอภิญา เพชรวิจิต (2545) การศึกษาเรื่อง “คำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดภาษาไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี” ของนฤมล ศิริพันธุ์ (2554) และฉิยุณ เจริญ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบคำเรียกสีและการรับรู้สีในภาษาไทยของชาวกรุงเทพฯ กับภาษาจีนของชาวฮั่นในนครหนานหนิง” เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 2 กลุ่มนี้ ล้วนแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาในการเรียกสีของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งวิธีการสร้างคำเรียกสีมักจะมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ นอกจากนี้ผลการวิจัยเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของมนุษย์ในการสร้างคำเรียกสีขึ้นมาใช้ในการเรียกสีและแยกสีของวัตถุต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นถึงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันผ่านการสร้างคำเรียกสีของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ด้วย

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานและวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

3.2 เพื่อศึกษาวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะศึกษาคำเรียกสี ทั้งคำเรียกสีพื้นฐาน วิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐาน และวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและอาศัยอยู่มานาน จึงน่าจะทำให้เห็นถึงเอกลักษณ์การใช้ภาษาไทยใหญ่ที่ชัดเจน

4.3 ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาชาวไทใหญ่ที่มีอายุ 50-60 ปี จำนวน 20 คน เนื่องจากคนที่มีความอายุดังกล่าวยังคงใช้คำศัพท์ที่เป็นภาษาไทยใหญ่ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องคำเรียกสีของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และอธิบายปรากฏการณ์โดยใช้วิธีการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ทบทวนเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย

5.2 สํารวจพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

5.3 เตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ บัตรทดสอบตาบอดสี บัตรสี และตารางบันทึกข้อมูลรายบุคคล

5.4 คัดเลือกผู้บอกภาษา ผู้วิจัยได้ทดสอบตาบอดสีของผู้บอกภาษาโดยนำบัตรทดสอบตาบอดสีมาสอบถามผู้บอกภาษาว่าตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในบัตรนั้นคืออะไร หากผู้บอกภาษาอ่านตัวเลขได้ถูกต้องทุกภาพ แสดงว่าผู้บอกภาษาสายตาปกติ และจะได้รับคัดเลือกเป็นผู้บอกภาษาในงานวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้ผู้บอกภาษาที่ไม่เป็นโรคตาบอดสีแล้ว ผู้วิจัยจะพิจารณาคุณสมบัติของผู้บอกภาษาเพิ่มเติม โดยมีการกำหนดคุณสมบัติดังนี้

5.4.1 ผู้บอกภาษาต้องไม่เป็นตาบอดสี

5.4.2 ผู้บอกภาษาต้องพูดภาษาไทยใหญ่ในชีวิตประจำวัน

5.4.3 ผู้บอกภาษาชาวไทใหญ่ต้องมีถิ่นอยู่อาศัยถาวรในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่เกิด และไม่เคยอพยพไปยังที่อื่น

5.4.4 ผู้บอกภาษาชาวไทใหญ่ ต้องเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 50-60 ปี

5.4.5 บิดามารดาของผู้บอกภาษาต้องมีคุณสมบัติตามข้อ (5.4.3) ด้วย

5.4.6 ในกรณีที่ผู้บอกภาษาสมรสแล้ว คู่สมรสของผู้บอกภาษาต้องมีคุณสมบัติตามข้อ (5.4.3) เช่นกัน

5.4.7 ผู้บอกภาษาต้องเป็นผู้ที่มีอายุระในการออกเสียงสมบูรณ์

5.5 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำบัตรสี 241 สี ไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาว่า สีนี้เป็นสีอะไร จากนั้นผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลลงในตารางเก็บข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกแผ่นสีที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลจากแผ่นสี “NEW BIO COLOR” ที่ผลิตโดยบริษัท สยามกราฟฟิคเอเยนซี จำกัด เนื่องจากแผ่นสีนี้มีสีจำนวนมากเพียงพอสำหรับการศึกษารั้งนี้ โดยมีทั้งสิ้น 240 สี

และมีการเรียงสืจากสืจางไปยังสืเข้มตามลำดับ อย่างไรก็ตามในแผ่นสืนั้นไม่มีสืขาว ผู้วิจัยจึงเพิ่มสืขาวอีกสืหนึ่ง รวมทั้งหมด 241 สื ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

5.6 วิเคราะห์ข้อมูลคำเรียกสืพื้นฐานและคำเรียกสืไม่พื้นฐาน

5.6.1 วิเคราะห์คำเรียกสืพื้นฐาน โดยใช้เกณฑ์การตัดสินคำเรียกสืพื้นฐานตามการศึกษาของฉิยูน เจียง (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบคำเรียกสืและการรับรู้สืในภาษาไทยของชาวกรุงเทพฯ กับภาษาจีนของชาวฮั่นในนครหนานหนิง” ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ได้ปรับจากคำจำกัดความคำเรียกสืพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1991) เนื่องจากเกณฑ์การตัดสินคำเรียกสืพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์เป็นเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อใช้ตัดสินคำเรียกสืพื้นฐานในภาษาตะวันตก จึงอาจไม่ครอบคลุมคุณสมบัติของคำเรียกสืพื้นฐานในภาษาไทย

5.6.2 วิเคราะห์วิธีการสร้างคำเรียกสืไม่พื้นฐาน โดยนำแนวคิดเรื่องการสร้างคำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.7 เรียบเรียงข้อมูลและเขียนเป็นบทความ¹

5.8 สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงจำนวนคำเรียกสืพื้นฐาน วิวัฒนาการคำเรียกสืพื้นฐาน และวิธีสร้างคำเรียกสืไม่พื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

6.2 เป็นแนวทางที่จะทำให้ผู้ที่สนใจศึกษาภาษาไทยใหญ่ได้เห็นแง่มุมการศึกษาภาษาไทยใหญ่ในแง่ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นการขยายขอบเขตงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ให้มากยิ่งขึ้น

6.3 เป็นแนวทางในศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่อไป

¹ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะถ่ายทอดสือักษรและกำหนดเสียงวรรณยุกต์โดยอ้างอิงจากพจนานุกรมภาษาไทยใหญ่-ไทย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2552, น. ๓) โดยใช้ตัวเลขกำกับวรรณยุกต์ ดังนี้

1	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1	ต่ำ-ขึ้น	(24)
2	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2	ต่ำ-ระดับ	(21)
3	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3	กลาง-ตก	(31)
4	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4	สูง-ระดับ	(44)
5	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5	สูง-ตก	(41)

7. ผลการวิจัย

7.1 คำเรียกสีพื้นฐานและวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์ในการตัดสินคุณสมบัติของคำเรียกสีพื้นฐานตามการศึกษาของ ฉิยุน เจียง (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบคำเรียกสีและการรับรู้สีในภาษาไทยของชาวกรุงเทพฯ กับภาษาจีนของชาวจีนในนครหนานหนิง” ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ได้ปรับจากคำจำกัดความคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1991) เนื่องจากเกณฑ์การตัดสินคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์เป็นเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อใช้ตัดสินคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาตะวันตก จึงอาจไม่ครอบคลุมคุณสมบัติของคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทย นอกจากนี้เกณฑ์การตัดสินคำเรียกสีพื้นฐานตามการศึกษาของ ฉิยุน เจียง (2560) ยังเป็นการศึกษาเปรียบเทียบในภาษาที่อยู่ต่างตระกูลกัน เกณฑ์นี้จึงน่าจะมีความครอบคลุมการศึกษาได้อย่างหลากหลาย ซึ่งจะทำการวิเคราะห์คำเรียกสีพื้นฐานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเกณฑ์การตัดสินคำเรียกสีพื้นฐานตามการศึกษาของ ฉิยุน เจียง (2560) มาปรับใช้ในการวิเคราะห์คำเรียกสีพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) คำเรียกสีพื้นฐานต้องเป็นคำเดี่ยว (basic color term) หรือเป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำมากกว่าหนึ่งหน่วยคำ และแต่ละหน่วยคำของคำนั้นไม่สามารถปรากฏเป็นคำเรียกสีพื้นฐานโดยลำพังได้ เช่น คำว่า “น้ำถาน” /nam⁵ tha:n¹/ (น้ำตาล) ถือเป็นสีพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ ซึ่งเป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ “น้ำ” /nam⁵/ (น้ำ) และ “ถาน” /tha:n¹/ (ตาล) หากแต่หน่วยคำทั้ง 2 หน่วยคำนั้นไม่สามารถปรากฏเป็นคำเรียกสีพื้นฐานโดยลำพังได้ ส่วนคำว่า “เขวแก่” /khe:w¹ ke:²/ (เขี้ยวแก่) เป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ “เขว” /khe:w¹/ (เขี้ยว) และ “แก่” /ke:²/ ซึ่งหน่วยคำ “เขว” /khe:w¹/ (เขี้ยว) นั้นเป็นคำเรียกสีพื้นฐานและหน่วยคำ “แก่” /ke:²/ เป็นส่วนขยายของหน่วยคำ “เขว” /khe:w¹/ (เขี้ยว) ดังนั้นคำว่า “เขวแก่” /khe:w¹ ke:²/ (เขี้ยวแก่) จึงไม่ถือเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

(2) คำเรียกสีพื้นฐานต้องไม่เป็นส่วนหนึ่งของคำเรียกสีอื่น ๆ เช่น “กะพะ” /ka² pe?⁴/ (กาแพ) เป็นคำเรียกสีที่จัดอยู่ในประเภทสีน้ำตาล จึงไม่เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ส่วน “เหลิง” /le:ŋ¹/ (เหลียง) เป็นคำเรียกสีที่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของคำเรียกสีอื่น ๆ จึงถือว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

(3) คำเรียกสีพื้นฐานต้องไม่เป็นการจำกัดการใช้แคบ ๆ หรือใช้เฉพาะกับวัตถุบางอย่างเท่านั้น

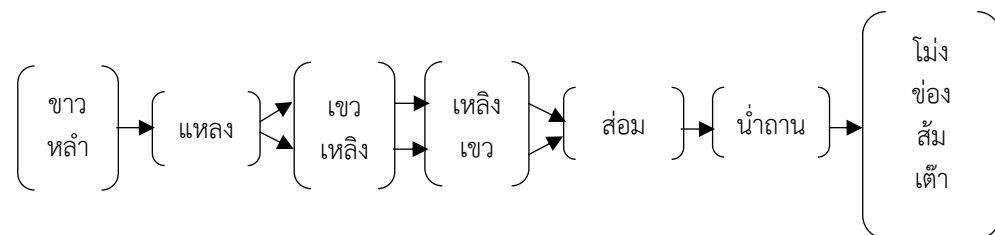
(4) คำเรียกสีพื้นฐานเป็นคำเรียกสีที่ฝังใจและมีความหมายคงที่ ซึ่งเป็นคำเรียกสีที่ปรากฏซ้ำบ่อย และผู้ใช้ภาษาได้ใช้อย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือ ในงานวิจัยนี้คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่จำเป็นต้องปรากฏอยู่ในข้อมูลคำเรียกสีจากผู้บอกภาษาชาวไทใหญ่ทุกคน เช่น คำว่า “ແหลງ” /ɛ:ŋ¹/ (แดง) “ເຂວ” /khe:w¹/ (เขียว) เป็นคำเรียกสีที่ปรากฏอยู่ในข้อมูลคำเรียกสีจากผู้บอกภาษาทุกคน ดังนั้นคำว่า “ແหลງ” /ɛ:ŋ¹/ (แดง) และ “ເຂວ” /khe:w¹/ (เขียว) จึงถือเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

จากการศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ตามเกณฑ์การพิจารณาคำเรียกสีพื้นฐาน ดังกล่าว พบว่าคำเรียกสีพื้นฐานของชาวไทใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย มีทั้งหมด 11 คำ ได้แก่ ขาว /kha:w¹/ หล้า /lam¹/ (ดำ) แหลง /ɛ:ŋ¹/ (แดง) เขว /khe:w¹/ (เขียว) เหลิง /lɛ:ŋ¹/ (เหลือง) ส่อม /som²/ (blue) น้ำถาน /nam⁵ tha:n¹/ (น้ำตาล) โม่่ง /mo:ŋ⁵/ (ม่วง) ช่อง /khɔŋ²/ (ชมพู) ส้ม /som⁵/ และ เต้า /taw⁴/ (เทา)

คำเรียกสีพื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ข้างต้น เมื่อนำมาเรียงลำดับตามทฤษฎีวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1991) ปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 2

แผนภาพวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

จากแผนภาพวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ข้างต้น สรุปได้ว่า ภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวิวัฒนาการอยู่ในระยะที่ 7 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ระยะที่ 1	คือ	ขาว /kha:w ¹ / และ หล้า /lam ¹ /
ระยะที่ 2	คือ	เหลือง /le:ŋ ¹ /
ระยะที่ 3	คือ	เขว /khe:w ¹ / หรือ เหลิง /le:ŋ ¹ / (คำใดคำหนึ่ง)
ระยะที่ 4	คือ	เขว /khe:w ¹ / และ เหลิง /le:ŋ ¹ /
ระยะที่ 5	คือ	ส้อม /som ² / (ใช้เรียกสีฟ้าและสีน้ำเงิน)
ระยะที่ 6	คือ	น้ำถ่าน /nam ⁵ tha:n ¹ /
ระยะที่ 7	คือ	โมง /mo:ŋ ⁵ / ช่อง /khɔŋ ² / ส้ม /som ⁵ / และ เต้า /taw ⁴ /

ในข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำเรียกสีพื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งสิ้น 11 คำ และมีวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1991)

7.2 คำเรียกสีไม่พื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

การสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นถึงวิถีคิดสร้างคำศัพท์เพื่อนำมาใช้เรียกสีของวัตถุต่าง ๆ ซึ่งการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานนั้นมีส่วนประกอบ 5 ประการ ได้แก่ คำเรียกสีพื้นฐาน คำเรียกสีเฉพาะ คำเรียกสีของเฉพาะ คำขยาย และคำเชื่อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) คำเรียกสีพื้นฐาน หมายถึง คำที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) คำเรียกสีพื้นฐานต้องเป็นคำเดี่ยว (basic color term) หรือเป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำมากกว่าหนึ่งหน่วยคำ และแต่ละหน่วยคำของคำนั้นไม่สามารถปรากฏเป็นคำเรียกสีพื้นฐานโดยลำพังได้ 2) คำเรียกสีพื้นฐานต้องไม่เป็นส่วนหนึ่งของคำเรียกสีอื่น ๆ 3) คำเรียกสีพื้นฐานต้องไม่เป็นการใช้แคบ ๆ หรือใช้เฉพาะกับวัตถุบางอย่างเท่านั้น 4) คำเรียกสีพื้นฐานเรียกสีพื้นฐานเป็นคำเรียกสีที่ฝังใจและมีความหมายคงที่ ซึ่งเป็นคำเรียกสีที่ปรากฏซ้ำบ่อย และผู้ใช้ภาษาได้ใช้อย่างสม่ำเสมอ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน 7.1)

(2) คำเรียกสีเฉพาะ หมายถึง คำเรียกสีที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับคำเรียกสีพื้นฐาน และเป็นคำเรียกสีที่มีความหมายเป็นส่วนหนึ่งของคำเรียกสีอื่น ๆ หรือมีความหมายคลุมเครือในการเรียกสี แต่ต้องไม่ใช่นำมาเรียกสีของเฉพาะ เช่น ขอน /khɔŋ²/ (น้ำตาลอ่อน) กำ /kam²/ (ม่วงคล้ำ) และแสด /se:t²/

(3) คำเรียกสิ่งของเฉพาะ หมายถึง คำเรียกสิ่งที่มีกลวิธีการสร้างโดยนำคำเรียกพืช สัตว์ ธรรมชาติ ธาตุโลหะ และสิ่งของมาใช้เป็นคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน (นฤมล ศิริพันธ์, 2554, น. 41) เช่น ยอดหม้อ /jɔ:t⁵ mo:ŋ⁵/ (ยอดมะม่วง) ก้นไฟ /kan³ phaj³/ (ควันไฟ)

(4) คำขยาย หมายถึง คำที่ทำหน้าที่แสดงลักษณะของสี เช่น หนุ่ม /num²/ (อ่อน) อย่างไรก็ตามคำขยายบางคำจะใช้เฉพาะกับสีใดสีหนึ่งเท่านั้น เช่น จ้างฮ้าง /ca:ŋ⁴ ha:ŋ⁴/ (เข้ม) เป็นคำขยายที่ใช้เฉพาะกับสีแดง จี๊วจิว /ci:w⁴ ŋi:w⁴/ (ขจี) เป็นคำขยายที่ใช้เฉพาะกับสีเขียว

(5) คำเชื่อม หมายถึง คำที่ทำหน้าที่เชื่อมระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายของคำเรียกสิ่ง และช่วยแสดงลักษณะของสี ซึ่งพบว่าคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาไทยใหญ่มี 3 คำ ได้แก่ ออก /ʋɔ:k²/ อม /ʋom³/ และ ลอ /lo:³/ (ผสม)

จากการเก็บข้อมูลคำเรียกสิ่งของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานจำนวน 383 คำ มีวิธีการสร้างคำเรียกสิ่ง 4 วิธี ได้แก่ 1) การใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะ 2) การนำคำเรียกสิ่ง 2 คำมาผสมกัน 3) การนำคำเรียกสิ่งมาผสมกับคำขยาย และ 4) การใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะเป็นคำเรียกสิ่งตั้งรายละเอียดต่อไป

7.2.1 การใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะ

คำเรียกสิ่งเฉพาะ หมายถึง คำเรียกสิ่งที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับคำเรียกสิ่งพื้นฐาน และเป็นคำเรียกสิ่งที่มีความหมายเป็นส่วนหนึ่งของคำเรียกสิ่งอื่น ๆ หรือมีความหมายคลุมเครือในการเรียกสิ่ง ซึ่งเป็นคำที่ใช้เฉพาะกับการเรียกสิ่ง แต่ต้องไม่เป็นคำเรียกสิ่งของเฉพาะ พบ 3 คำ ได้แก่ ขอน /khɔŋ²/ ซึ่งชาวไทยใหญ่มักจะใช้ในการเรียกสิ่งของที่มีสีน้ำตาลอ่อนเช่นเดียวกับสีของฝ้ายตามธรรมชาติ กำ /kam²/ เป็นสีม่วงที่มีลักษณะเข้มจัดหรือคล้ำ และแสด /sɛ:t²/ เป็นสีส้มที่มีลักษณะคล้ำกว่าสีส้มปกติ

7.2.2 การนำคำเรียกสิ่ง 2 คำมาผสมกัน

การสร้างคำเรียกสิ่งด้วยวิธีนี้จะประกอบด้วยส่วนหลัก² ซึ่งเป็นคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 1 คำ หรือคำเรียกสิ่งเฉพาะ 1 คำ และส่วนขยาย³ ที่เป็นคำเรียกสิ่งพื้นฐานหรือคำเรียกสิ่งเฉพาะอีก 1 คำ คำเรียกสิ่งลักษณะนี้อาจมีคำเชื่อมคั่นอยู่ระหว่างส่วนหลักและส่วนขยาย จากการศึกษาพบการสร้างคำเรียกสิ่งวิธีนี้ 80 คำ แบ่งโครงสร้างเป็น 6 แบบ ดังนี้

² ส่วนหลัก หมายถึง ส่วนของคำเรียกสิ่งที่ถูกออกภาษาคิดขึ้นมาเป็นคำแรก และเป็นคำที่บ่งบอกถึงความหมายหลักของสี ทั้งนี้ส่วนหลักจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 1 ส่วน หรือมากกว่านั้น อย่างไรก็ตามส่วนหลักในภาษาไทยใหญ่จะวางอยู่หน้าส่วนขยาย

³ ส่วนขยาย หมายถึง ส่วนที่นำมาประกอบส่วนหลัก ซึ่งช่วยขยายลักษณะของสีให้ชัดเจนมากขึ้น

ตารางที่ 1

แสดงโครงสร้างการนำคำเรียกสี 2 คำมาผสมกัน

โครงสร้างการนำคำเรียกสี 2 คำมาผสมกัน	ตัวอย่างคำเรียกสี
(1) คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเรียกสีพื้นฐาน	แหลงช่อง /le:ŋ ¹ khɔŋ ² / (แดงชมพู)
(2) คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเชื่อม + คำเรียกสีพื้นฐาน	ส้มลอลิง /som ⁵ / lo: ³ lo:ŋ ¹ / (ส้มผสมเหลือง)
(3) คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเรียกสีเฉพาะ	แหลงกำ /le:ŋ ¹ kam ² / (แดงม่วงคล้ำ)
(4) คำเรียกสีเฉพาะ + คำเรียกสีพื้นฐาน	ขอนแก่น /khɔn ² lam ¹ / (น้ำตาลดำ)
(5) คำเรียกสีเฉพาะ + คำเรียกสีเฉพาะ	กำขอนแก่น /kam ² khɔn ² / (ม่วงน้ำตาลคล้ำ)
(6) คำเรียกสีเฉพาะ + คำเชื่อม + คำเรียกสีพื้นฐาน	สอดออกเหลือง /se:t ² ʔo:k ² le:ŋ ¹ / (ส้มเหลืองคล้ำ)

จากโครงสร้างการสร้างคำเรียกสีข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชาวไทยใหญ่มีวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการนำคำเรียกสี 2 คำมาผสมกัน เช่น โครงสร้าง [คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเรียกสีพื้นฐาน] ดังคำว่า แหลงช่อง /le:ŋ¹ khɔŋ²/ ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสีพื้นฐาน “แหลง” /le:ŋ¹/ (แดง) และส่วนขยายคือ คำเรียกสีพื้นฐาน “ช่อง” /khɔŋ²/ (ชมพู) ชาวไทยใหญ่ใช้คำนี้เรียกสีที่เกิดจากการผสมสีแดงกับสีชมพู โดยมีอัตราส่วนของสีแดงมากกว่าสีชมพู

นอกจากการนำคำเรียกสีพื้นฐานมาผสมกันแล้ว ชาวไทยใหญ่ยังมีการคิดสร้างคำเรียกสีโดยการนำคำเรียกสีเฉพาะมาผสมเข้ากับคำเรียกสีพื้นฐานด้วย เช่น โครงสร้าง [คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเรียกสีเฉพาะ] ดังคำว่า แหลงกำ /le:ŋ¹ kam²/ ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสีพื้นฐาน “แหลง” /le:ŋ¹/ (แดง) และส่วนขยายคือ คำเรียกสีเฉพาะ “กำ” /kam²/ (ม่วงเข้ม) สีแหลงกำมีลักษณะเช่นเดียวกับสีแดง ซึ่งเป็นสีที่ชาวไทยใหญ่ใช้เรียกสีแดงบนสีม่วงเข้ม หรือเป็นสีแดงม่วงคล้ำ

นอกจากนี้ยังมีการนำคำเชื่อมมาเป็นส่วนประกอบในการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน เช่น โครงสร้าง [คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเชื่อม + คำเรียกสีพื้นฐาน] ดังคำว่า ส้มลอลิง /som⁵/ lo:³ lo:ŋ¹/ ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสีพื้นฐาน “ส้ม” /som⁵/ ส่วนขยายคือ คำเรียกสีพื้นฐาน “เหลือง” /lo:ŋ¹/ (เหลือง) และใช้คำเชื่อม “ล” /lo:³/ (ผสม) เชื่อมระหว่างส่วนหลักและส่วนขยาย ชาวไทยใหญ่ใช้เรียกสีที่เกิดจากการผสมสีส้มกับเหลือง โดยมีอัตราส่วนสีส้มมากกว่าสีเหลือง

7.2.3 การนำคำเรียกสีมาผสมกับคำขยาย

การสร้างคำเรียกสีด้วยวิธีนี้ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำเรียกสีพื้นฐานหรือคำเรียกสีเฉพาะ 1 หรือ 2 คำ และส่วนขยายที่เป็นคำขยายที่แสดงลักษณะ 1 คำ จากการศึกษาพบการสร้างคำเรียกสีวิธีนี้ 125 คำ แบ่งโครงสร้างเป็น 4 แบบ ดังนี้

ตารางที่ 2

แสดงโครงสร้างการนำคำเรียกสีมาผสมกับคำขยาย

โครงสร้างการนำคำเรียกสีมาผสมกับคำขยาย	ตัวอย่างคำเรียกสี
(1) คำเรียกสีพื้นฐาน + คำขยาย	เหลืองจ้ำฮ้าง /le:ŋ ¹ ca:ŋ ⁴ ha:ŋ ⁴ / (แดงเข้ม)
(2) คำเรียกสีเฉพาะ + คำขยาย	ข่อนอ่อน /khon ² ?v:n ² / (น้ำตาลจาง)
(3) คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเรียกสีพื้นฐาน + คำขยาย	ช่องส้มหนุ่ม /khon ² som ⁵ num ² / (ชมพูส้มอ่อน)
(4) คำเรียกสีเฉพาะ + คำเรียกสีพื้นฐาน + คำขยาย	กำช่องแก่ /kam ² khon ² ke: ² / (ม่วงชมพูแก่)

จากโครงสร้างการสร้างคำเรียกสีข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชาวไทยใหญ่มีการนำคำเรียกสีมาผสมกับคำขยายเพื่อแสดงถึงอัตราส่วนหรือความเข้มจางของสีในการใช้แยกสีของวัตถุต่าง ๆ เช่น โครงสร้าง [คำเรียกสีพื้นฐาน + คำขยาย] ดังคำว่า เหลืองจ้ำฮ้าง /le:ŋ¹ ca:ŋ⁴ ha:ŋ⁴/ ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสีพื้นฐาน “เหลือง” /le:ŋ¹/ (แดง) และส่วนขยายคือ คำขยาย “จ้ำฮ้าง” /ca:ŋ⁴ ha:ŋ⁴/ (เข้ม) ชาวไทใหญ่ใช้คำนี้เรียกสีแดงที่เข้มกว่าสีแดงปกติ และคำขยาย “จ้ำฮ้าง” /ca:ŋ⁴ ha:ŋ⁴/ (เข้ม) จะใช้ขยายแต่เฉพาะสีแดงเท่านั้น โดยจะใช้เรียกวัตถุที่มีสีแดงเข้มมาก

ส่วนโครงสร้าง [คำเรียกสีเฉพาะ + คำขยาย] เช่น คำว่า ข่อนอ่อน /khon² ?v:n²/ ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสีเฉพาะ “ข่อน” /khon²/ และส่วนขยายคือ คำขยายที่แสดงลักษณะของสี “อ่อน” /?v:n²/ ชาวไทใหญ่ใช้คำนี้เรียกสีน้ำตาลอ่อนที่อ่อนกว่าสีน้ำตาลปกติ หรือเป็นสีน้ำตาลจาง

สำหรับโครงสร้าง [คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเรียกสีพื้นฐาน + คำขยาย] เช่น ช่องส้มหนุ่ม /khon² som⁵ num²/ ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสีพื้นฐาน “ช่อง” /khon²/ และคำเรียกสีพื้นฐาน “ส้ม” /som⁵/ ซึ่งประสมกันเกิดเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน “ช่องส้ม” /khon² som⁵/ และส่วนขยายที่แสดงลักษณะของสี “หนุ่ม” /num²/ (อ่อน) ชาวไทใหญ่ใช้คำนี้เรียกสีที่ผสมกันระหว่างสีชมพูส้มซึ่งอ่อนกว่าสีชมพูส้มปกติ หรืออาจเรียกว่า

สี่ชมพूसีม่อน

นอกจากนี้ยังปรากฏโครงสร้าง [คำเรียกสีเฉพาะ + คำเรียกสีพื้นฐาน + คำขยาย] เช่น คำว่า ก่าช่องแก่ /kam² khɔŋ² ke:²/ ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสีเฉพาะ “ก่า” /kam²/ และคำเรียกสีพื้นฐาน “ช่อง” /khɔŋ²/ ซึ่งประสมกันเกิดเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน “ก่าช่อง” /kam² khɔŋ²/ และส่วนขยายที่แสดงลักษณะของสี “แก่” /ke:²/ ชาวไทใหญ่ใช้คำนี้เรียกสีที่ผสมกันระหว่างสีม่วงชมพูซึ่งเข้มกว่าสีม่วงชมพูปกติ หรืออาจเรียกว่าสีม่วงชมพูแก่

7.2.4 การใช้คำเรียกสีของเฉพาะเป็นคำเรียกสี

การสร้างคำเรียกสีด้วยวิธีนี้จะเป็นการนำคำเรียกสีของเฉพาะมาใช้เป็นคำเรียกสีหรือใช้เป็นส่วนหนึ่งของคำเรียกสีก็ได้ โดยอาจมีการนำคำเรียกสีของเฉพาะมาผสมกับคำอื่น ๆ ได้แก่ คำเรียกสีพื้นฐาน คำเรียกสีเฉพาะ คำเรียกสีของเฉพาะ หรือคำขยาย โดยอาจมีคำเชื่อมเชื่อมระหว่างคำเรียกสีก็ได้ จากการศึกษาค้นพบการสร้างคำเรียกสีวิธีนี้ 175 คำ แบ่งโครงสร้างเป็น 4 แบบ ดังนี้

ตารางที่ 3

แสดงโครงสร้างการใช้คำเรียกสีของเฉพาะเป็นคำเรียกสี

โครงสร้างการใช้คำเรียกสีของเฉพาะเป็นคำเรียกสี	ตัวอย่างคำเรียกสี
(1) การใช้คำเรียกสีของเฉพาะโดยลำพัง	แก่นหมากฝาง /kɛn ² ma:k ² fa:ŋ ¹ / (แก่นของต้นฝาง)
(2) การนำคำเรียกสีของเฉพาะ 2 คำมาผสมกัน	กันไฟเงิน /kan ³ phaj ³ ŋwɔn ³ / (ควันไฟเงิน)
(3) การนำคำเรียกสีของเฉพาะผสมกับคำเรียกสี	เขวโลขี้ม้า /khe:w ¹ lo: ³ khi: ⁵ ma: ⁵ / (เขี้ยวผสมขี้ม้า)
(4) การนำคำเรียกสีของเฉพาะมาผสมกับคำขยาย	เนื้อแก่ /nɔ: ⁵ ke: ² / (เนื้อแก่)

นอกจากจะมีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานด้วยการนำคำเรียกสีมาผสมกัน รวมถึงมีการใช้คำขยายมาประกอบแล้ว ชาวไทใหญ่ยังมีวิธีการสร้างคำเรียกสีด้วยการนำคำเรียกสีของเฉพาะมาใช้เป็นคำเรียกสีด้วย ซึ่งคำเรียกสีของเฉพาะเหล่านี้มักจะปรากฏอยู่รอบตัวของชาวไทใหญ่ อันแสดงให้เห็นถึงระบบความคิดของชาวไทใหญ่ที่มักจะนำสิ่งของที่อยู่รอบตัวหรือธรรมชาติรอบตัวมาสร้างเป็นคำเรียกสี เช่น แก่นหมากฝาง /kɛn² ma:k² fa:ŋ¹/ เป็นคำเรียกสีที่ชาวไทใหญ่ใช้เรียกสีออกชมพูหรือม่วงที่มีลักษณะคล้ายกับสีแก่นของต้นฝางซึ่งเป็นพืชที่ปลูกเป็นจำนวนมากในพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

โครงสร้างลักษณะที่ 2 คือการนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะ 2 คำมาผสมกัน เช่น คำว่า ก้นไผ่เงิน /kan³ phaj³ ŋwɯn³/ (คว้นไผ่เงิน) ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสิ่งของเฉพาะ “ก้นไผ่” /kan³ phaj³/ (คว้นไผ่) และส่วนขยายคือ คำเรียกสิ่งของเฉพาะ “เงิน” /ŋwɯn³/ (เงิน) ชาวไทใหญ่ใช้คำดังกล่าวเรียกสีเทาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสีของคว้นไผ่และสีของเงินเหรียญ

โครงสร้างต่อมาคือการสร้างคำเรียกสีโดยนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาผสมกับคำเรียกสี เช่น คำว่า เขวลอซึ่ม้า /khe:w¹ lo:³ khi:⁵ ma:⁵/ (เขี้ยวผสมซึ่ม้า) ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสีพื้นฐาน “เขว” /khe:w¹/ (เขี้ยว) ส่วนขยายคือ คำเรียกสิ่งของเฉพาะ “ซึ่ม้า” /khi:⁵ ma:⁵/ (ซึ่ม้า) และใช้คำเชื่อม “ลอ” /lo:³/ (ผสม) เชื่อมระหว่างส่วนหลักและส่วนขยาย คำนี้เป็นคำที่ชาวไทใหญ่ใช้เรียกสีที่เกิดจากการผสมระหว่างสีเขี้ยวกับสีซึ่ม้า โดยมีอัตราส่วนสีเขี้ยวมากกว่าสีซึ่ม้า

นอกจากนี้ยังมีการนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาผสมกับคำขยาย เช่น คำว่า เนื้อแก่ /no:⁵ ke:²/ (เนื้อแก่) ประกอบด้วยส่วนหลักคือ คำเรียกสิ่งของเฉพาะ “เนื้อ” /no:⁵/ (เนื้อ) และส่วนขยายคือ คำขยายที่แสดงลักษณะของสี “แก่” /ke:²/ คำนี้ชาวไทใหญ่ใช้เรียกสีเนื้อหรือสีน้ำตาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสีผิวหนังของคน แต่เข้มกว่าสีเนื้อปกติ

จากการศึกษาการสร้างคำเรียกสีข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานหลายวิธี จากการศึกษาคำเรียกสีไม่พื้นฐานทั้งหมด 383 คำ สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4

สรุปวิธีสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	วิธีสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน	จำนวนคำ	ร้อยละ
1	การใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะ	3	0.78
2	การนำคำเรียกสิ่ง 2 คำมาผสมกัน	80	20.90
	(1) คำเรียกสิ่งพื้นฐาน + คำเรียกสิ่งพื้นฐาน	42	10.97
	(2) คำเรียกสิ่งพื้นฐาน + คำเชื่อม + คำเรียกสิ่งพื้นฐาน	13	3.40
	(3) คำเรียกสิ่งพื้นฐาน + คำเรียกสิ่งเฉพาะ	7	1.83
	(4) คำเรียกสิ่งเฉพาะ + คำเรียกสิ่งพื้นฐาน	14	3.66
	(5) คำเรียกสิ่งเฉพาะ + คำเรียกสิ่งเฉพาะ	2	0.52
	(6) คำเรียกสิ่งเฉพาะ + คำเชื่อม + คำเรียกสิ่งพื้นฐาน	2	0.52
3	การนำคำเรียกสิ่งมาผสมกับคำขยาย	125	32.64
	(1) คำเรียกสิ่งพื้นฐาน + คำขยาย	90	23.50
	(2) คำเรียกสิ่งเฉพาะ + คำขยาย	14	3.66
	(3) คำเรียกสิ่งพื้นฐาน + คำเรียกสิ่งพื้นฐาน + คำขยาย	1	0.26
	(4) คำเรียกสิ่งเฉพาะ + คำเรียกสิ่งพื้นฐาน + คำขยาย	20	5.22
4	การใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะเป็นคำเรียกสิ่ง	175	45.68
	(1) การใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะโดยลำพัง	30	7.83
	(2) การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะ 2 คำมาผสมกัน	2	0.52
	(3) การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะผสมกับคำเรียกสิ่ง	90	23.49
	(4) การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาผสมกับคำขยาย	53	13.84
	รวม	383	100

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน 4 วิธี โดยใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะเป็นคำเรียกสิ่งมากที่สุดคือร้อยละ 45.68 รองลงมาคือการนำคำเรียกสิ่งมาผสมกับคำขยาย พบร้อยละ 32.64 การนำคำเรียกสิ่ง 2 คำมาผสมกัน พบร้อยละ 20.90 และวิธีสร้างคำเรียกสิ่งที่ใช้บ่อยที่สุดคือ การใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะ พบร้อยละ 0.78 ตามลำดับ

8. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคำเรียกชื่อของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบว่าชาวไทยใหญ่มีคำเรียกชื่อพื้นฐานทั้งสิ้น 11 คำ ได้แก่ ชาว /kha:w¹/ หล้า /lam¹/ (ดำ) แผลง /le:ŋ¹/ (แดง) เขว /khe:w¹/ (เขียว) เหลิง /le:ŋ¹/ (เหลือง) ส่อม /som²/ (blue) น้ำถาน /nam⁵ tha:n¹/ (น้ำตาล) ม่อง /mo:ŋ⁵/ (ม่วง) ข่อง /khɔŋ²/ (ชมพู) ส้ม /som⁵/ และ เต้า /taw⁴/ (เทา) และมีวิวัฒนาการคำเรียกชื่อพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 ซึ่งตรงกับแนวคิดทฤษฎีของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1991)

นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉิยูน เจียง (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบคำเรียกชื่อและการรับรู้สีในภาษาไทยของชาวกรุงเทพฯ กับภาษาจีนของชาวฮั่นในนครหนานหนิง” ในประเด็นคำเรียกชื่อพื้นฐานและวิวัฒนาการคำเรียกชื่อพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ คำเรียกชื่อพื้นฐานในภาษาไทยของชาวกรุงเทพฯ ในการศึกษาของ ฉิยูน เจียง (2560) มีทั้งหมด 12 คำ ได้แก่ ชาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้า น้ำเงิน น้ำตาล เทา ม่วง ชมพู และส้ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2538) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คำเรียกชื่อและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทย” รวมถึงการศึกษาคำเรียกชื่อพื้นฐานในภาษาไทยชื่อ ในงานวิจัยเรื่อง “คำเรียกชื่อและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทยชื่อ ลัวะ ม้ง และกะเหรี่ยงในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา” ของศตนันต์ เชื้อมหาวัน (2541) ที่พบคำเรียกชื่อพื้นฐานในภาษาไทยชื่อ 12 คำ เช่นเดียวกัน สำหรับส่วนที่แตกต่างคือ สี “ส่อม” /som²/ ในวิวัฒนาการคำเรียกชื่อในระยะที่ 5 เป็นสีที่ตรงกับสี “blue” ตามทฤษฎีของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1991) ในขณะที่หากเป็นคำเรียกชื่อพื้นฐานในภาษาไทยในงานวิจัยของฉิยูน เจียง (2560) และคำเรียกชื่อพื้นฐานในภาษาไทยชื่อในงานวิจัยของศตนันต์ เชื้อมหาวัน (2541) วิวัฒนาการคำเรียกชื่อพื้นฐานระยะที่ 5 จะปรากฏคำเรียกชื่อ 2 คำ ได้แก่ “ฟ้า” และ “น้ำเงิน” อย่างไรก็ตามคำเรียกชื่อในภาษาไทยใหญ่ในการวิจัยครั้งนี้ หากเป็นสีฟ้าชาวไทยใหญ่จะเรียกว่า “ส่อมอ่อน” /som² ʔə:n²/ และเรียกสีน้ำเงินว่า “ส่อมแก่” /som² ke:²/ จึงเห็นได้ว่าแม้ภาษาไทยใหญ่จะอยู่ในภาษาตระกูลไทเช่นเดียวกับภาษาไทย แต่ก็ไม่ได้แยกสีฟ้าและสีน้ำเงินออกจากกันเหมือนดังที่ปรากฏในภาษาไทยและภาษาไทยชื่อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะชาวไทยใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังคงอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ รวมถึงเฉดสีฟ้าและสีน้ำเงินที่ชาวไทยใหญ่รับรู้มีจำนวนค่อนข้างน้อย ทั้งยังอาจมีมุมมองว่าสีฟ้าและสีน้ำเงินเป็นโทนสีใกล้เคียงกัน จึงไม่ได้แยกสี “ส่อม” /som²/ ออกจากกันเป็นสองสีจนเป็นคำเรียกชื่อพื้นฐานอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ยังมีความแตกต่างกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาภาษาในตระกูลไทเช่นเดียวกัน เช่น ประเด็นการศึกษาคำเรียกชื่อพื้นฐานในภาษาลาว จากการศึกษา

เรื่อง “การสร้างคำเรียกสีในภาษาไทยและภาษาลาว” ของอภิญญา เพชรวิจิต (2545) ซึ่งพบว่าแม้ว่าในภาษาลาวจะมีจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานทั้งหมด 11 คำ ได้แก่ ขาว ดำ แดง เหลือง ฟ้า เทา สีว(เขียว) ทอง(น้ำตาล) อืด(ม่วง) บัว(ชมพู) และแสด เช่นเดียวกับภาษาไทยใหญ่ แต่ภาษาไทยใหญ่จะใช้คำว่า “ส้ม” แทน “แสด” ในภาษาลาว ส่วนคำว่า “แสด” นั้นภาษาไทยใหญ่จะจัดเป็นคำเรียกสีเฉพาะในคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะถึงแม้คำว่า “ส้ม” และ “แสด” อาจมีความหมายที่คล้ายคลึงกันทั้งในภาษาลาวและภาษาไทยใหญ่ แต่คนลาวกับคนไทยใหญ่จำกัดขอบเขตความหมายทางภาษาของคำว่า “ส้ม” และ “แสด” ไม่เหมือนกัน โดยผู้บอกภาษาชาวไทยใหญ่จะแยกว่าสีส้มเป็นสีที่มีลักษณะของสีอ่อนกว่าสีแสด ในขณะที่สีแสดจะมีความเข้มหรือคล้ำกว่าสีส้ม

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับคำเรียกสีไม่พื้นฐานนั้น ผู้วิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวายมีวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 4 วิธี ได้แก่ 1) การใช้คำเรียกสีเฉพาะ 2) การนำคำเรียกสี 2 คำมาผสมกัน 3) การนำคำเรียกสีมาผสมกับคำขยาย และ 4) การใช้คำเรียกสีของเฉพาะเป็นคำเรียกสี ซึ่งจะเห็นได้ว่าคำเรียกสีไม่พื้นฐานส่วนใหญ่มักเกิดจากการนำคำเรียกสีของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสี ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของอภิญญา เพชรวิจิต (2545) ที่พบว่าการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาไทย มี 3 วิธี คือ 1) การนำคำเรียกสีพื้นฐานมาประสมกัน 2) การนำคำเรียกสีพื้นฐานมาประสมกับคำอื่นที่ไม่ใช่คำเรียกสี (คำขยาย) และ 3) การนำคำเรียกสีของบางอย่างมาเป็นคำเรียกสี (สิ่งของจำเพาะ) ซึ่งเป็นวิธีที่พบมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีความคล้ายคลึงกับการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาไทยของชาวกรุงเทพฯ จากการศึกษาของฉิยูน เจียง (2560) ที่พบการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาไทย 5 วิธี ได้แก่ การใช้คำเรียกสีของเฉพาะซึ่งเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุด รองลงมาคือการนำคำเรียกสี 2 คำมาผสมกัน การนำคำเรียกสีมาผสมกับคำขยาย การใช้คำเรียกสีเฉพาะ และการใช้คำเรียกสีไม่พื้นฐานที่เกิดจากการยืมไวยากรณ์ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาคั้งนี้แตกต่างไปจากการศึกษาการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาไทยของศตวรรษที่ 20 เชื่อมหาวัน (2541) ที่พบการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 3 วิธี ได้แก่ การผสมคำเรียกสีกับคำขยาย ซึ่งเป็นวิธีที่พบมากที่สุด รองลงมาเป็นการผสมคำเรียกสีเข้าด้วยกัน และการใช้คำเรียกสีของเฉพาะซึ่งเป็นวิธีที่พบน้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากจะอาศัยอยู่ร่วมกับชาวไทยพื้นเมืองแล้ว ยังได้รับอิทธิพลและสิ่งใหม่ ๆ จากสังคมเมืองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นชาวไทยใหญ่จึงนิยมนำคำเรียกสีของเฉพาะมาใช้เป็นคำเรียกสีเป็นจำนวนมาก ในขณะที่งานวิจัยของศตวรรษที่ 20 เชื่อมหาวัน (2541) ได้ศึกษาคำเรียกสีไม่

พื้นฐานโดยกำหนดกลุ่มข้อมูลจากผู้บอกภาษาชาวไทลื้อในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่บนภูเขาสูงและไม่ค่อยได้ติดต่อกับภายนอก ดังนั้นจึงมีการนำคำเรียกสีมาผสมกับคำขยายเพื่อใช้เป็นคำเรียกสีเป็นจำนวนมาก และใช้คำเรียกสีของเฉพาะมาเป็นคำเรียกสีในจำนวนน้อย ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยในครั้งนี

นอกจากนี้การที่ชาวไทใหญ่ นำคำเรียกสีของเฉพาะมาใช้เป็นคำเรียกสีในการวิจัยครั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะชาวไทใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังคงมีวิถีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติมาก จึงได้นำเอาคำเรียกสีของเฉพาะมาใช้เป็นคำเรียกสีเป็นจำนวนมาก เช่น หลิน /lin¹/ (ดิน) ใช้เรียกสีที่มีลักษณะคล้ายสีดำเช่นเดียวกับสีของดิน น้ำปุ่ /nam⁴ pu⁷/ (น้ำหมาก) ใช้เรียกสีที่มีลักษณะคล้ายสีแดงเข้มเช่นเดียวกับสีของน้ำหมาก หมอกกันไฟ /mo:k² kan³ phaj³/ (หมอกควันไฟ) ใช้เรียกสีที่มีลักษณะคล้ายสีเทาหม่นเช่นเดียวกับสีของหมอกและควันไฟ เป็นต้น หรืออาจนำคำเรียกสีมาผสมกับคำเรียกสีของเฉพาะ เช่น เขวเตาเนา /khe:w¹ taw³ naw⁵/ หมายถึงสีที่มีลักษณะสีเขียวเหมือนกับสาหร่ายเนา หรือส้อมกำขาบ /som² ka:¹ kha:p²/ หมายถึงสีฟ้าหรือสีน้ำเงินที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสีของนกกาขาบ ซึ่งเป็นนกชนิดหนึ่งที่ชาวไทใหญ่คุ้นเคยนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- แก่นจันทร์ มะลิขอ. (2546). การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่ บ้านใหม่ หมอกจ๋าม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จรรยา พนาวงค์ และอุไรวรรณ แก้วคำมูล. (2546). ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. ม.ป.พ.
- ฉีขุน เจียง. (2560). การเปรียบเทียบคำเรียกสีและการรับรู้สีในภาษาไทยของชาวกรุงเทพฯ กับภาษาจีนของชาวฮั่นในนครหนานหนิง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์. (2555). คำเรียกสีในภาษาม้งขาว. วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติวิชาการ, 16(31), 77-88.
- ธนัญฐากุล พรทิพยพานิช. (2557). คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนานันท์ ตรงดี. (2541). คำเรียกสีเงาะป่า (ซาไก). วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 4(2), 197-214.

- นฤมล ศิริพันธ์. (2554). *คำเรียกสีและทัศนคติที่มีต่อสีของผู้พูดภาษาไทย กะเหรี่ยงโปว์ มอญ และขมุ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2508). *ลักษณะภาษาไทยใหญ่เทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ*. ม.ป.พ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2552). *พจนานุกรมภาษาไทยใหญ่-ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). แสงศิลป์.
- วัลยา ช่างขวัญยืน, กาญจนา นาคสกุล, วิรุฬห์รัตน์ ไฉนงุ่น, และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. (2553). *คำ การสร้างคำ และการยืมคำ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์สกสค. ลาดพร้าว.
- วินัย ภูระหงษ์. (2531). หน่วยคำและการประกอบคำในภาษาไทย. ใน *เอกสารการสอน ชุดวิชาภาษาไทย 3 (Thai 3) หน่วย 7-15* (พิมพ์ครั้งที่ 3, น. 70-85). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศตวรรษ เชื้อมหาวัน. (2541). *คำเรียกสีและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทยลื้อ ลัวะ ม้ง และกะเหรี่ยงในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศราวุธ หล่อดี. (2561). *คำเรียกสีและมโนทัศน์เกี่ยวกับสีในภาษาล้านนา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศุภมาส เอ่งฉ้วน. (2543). *คำเรียกสีและมโนทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เพชรวิจิต. (2545). *การสร้างคำเรียกสีในภาษาไทยและภาษาลาว* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2538). *คำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทย*. โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berlin, B., & Kay, P. (1991). *Basic color terms: Their universality and evolution*. University of California Press.